

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший Проректор
(Майя НІКОЛАЄВА)

“ 1 ” вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Міграційний процес в Середземномор'ї»

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)

Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Спеціальність: СЗ Міжнародні відносини

(код і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма: Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

(назва ОПП/ОНП)

Робоча програма навчальної дисципліни «Міграційний процес у Середземномор'ї». Одеса:
ОНУ, 2025. 15 с.

Розробники: **Майстренко Юлія Іванівна**, кандидат політичних наук, доцент кафедри
міжнародних відносин.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол № 1 від. "29" серпня 2025 р.
Завідувач кафедри Ольга БРУСИЛОВСЬКА (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

Погоджено із гарантом ОПП Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Ольга БРУСИЛОВСЬКА (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету міжнародних відносин,
політології та соціології
Протокол № 1 від. "29" серпня 2025 р.
Голова НМК Олег ХОРОШИЛОВ (Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол № ____ від. " ____ " ____ 20__ р.
Завідувач кафедри ____ (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
Протокол № ____ від. " ____ " ____ 20__ р.
Завідувач кафедри ____ (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

1. Опис навчальної дисципліни
«Міграційний процес в Середземномор'ї»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>С Соціальні науки,</u> <u>журналістика, інформація та</u> <u>міжнародні відносини</u> Спеціальність <u>С3 Міжнародні відносини</u> Рівень вищої освіти: <i>Другий (магістерський)</i>	<i>Обов'язкова / Дисципліна вільного вибору</i>	
		Дисципліна вільного вибору	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	-й
		<i>Семестр</i>	
		1-й	-й
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – розгляд особливостей міграційного процесу у Середземномор'ї.

Завдання курсу полягають у вивченні студентами: теоретичних підходів до аналізу міграційного процесу у Середземномор'ї; основ міграційної політики ЄС; основних проблем, пов'язаних з міграцією у Середземномор'ї.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК2).
2. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення (СК3).
3. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень (СК6).
4. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України (СК9).

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

- застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики (РН3).
- оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем (РН7).
- брати участь у професійній дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем (РН13).

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретичні засади дослідження міграційного процесу у Середземномор'ї.

Тема 1. Теоретичні підходи до проблем міграції.

Підходи до визначення терміну «Середземномор'я». Визначення терміну «міграція», сучасні підходи. Періодизація процесу становлення міжнародної міграції. Характеристика періоду меркантилізму: хронологічні рамки та його особливості. Індустріальний період: хронологічні рамки та його особливості в Середземномор'ї. Постіндустріальний період: хронологічні рамки та його особливості в регіоні. Підходи представників різних шкіл теорії міжнародних відносин до аналізу проблем міжнародної міграції.

Тема 2. Правові та нормативні основи регулювання процесу міграції.

Основні міжнародні документи, які регулюють процес міжнародної міграції. Декларація прав людини 1948 року, її основні принципи. Конвенція, яка гарантує права дитини, 1989 року. Конвенція проти тортур та іншого нелюдського ставлення 1984 року. Європейська конвенція прав людини та основних свобод. Конвенція ООН по проблемі біженців 1951 року, яка гарантує базові права. Основні заходи із захисту прав біженців. Міжнародні документи, що гарантують захист прав мігрантів-працівників. Заходи із запобігання торгівлі людьми; міжнародно-правова база.

Тема 3. Сучасна міграція в Середземномор'ї: типи та причини. Європейський напрямок.

Особливості ідентифікації країн походження та призначення, донорів та реципієнтів; виділення транзитних країн. Типи міграції: внутрішня та зовнішня; за власним бажанням та вимушена; легальна, нелегальна та напівлегальна; постійна та тимчасова. Основні причини сучасної міграції в регіоні: соціальна нестабільність, демографічний дисбаланс, міжетнічна напруженість, війни. Глобалізація як причина збільшення міграційних потоків.

Тема 4. Формування спільної міграційної політики Європейського Союзу.

Еволюція позицій західноєвропейських країн щодо міграції, починаючи зі старту інтеграційних процесів в Європі. Етапи формування спільної міграційної політики. Перший етап – формування міграційної політики в Європі після другої світової війни. Особливості міграційного процесу першого етапу; переміщення європейців в межах Європи; залучення мігрантів з колишніх колоній. Другий етап – формування міграційної політики в 1960-1970-х роках. Залучення мігрантів з країн Середземномор'я для потреб зростаючої Європейської економіки. Третій етап (середина 1970-кін.1980-х) – обмеження на в'їзд некваліфікованих мігрантів. Четвертий етап - розпад соціалістичного табору й міграція в Західну Європу. П'ятий етап розпочався після підписання Маастрихтського договору, зростає рівень координації міграційної політики держав-членів, починають формуватись спільні підходи; гармонізація візової політики, інтегрований захист кордонів та включення мігрантів до європейської спільноти. Криза 2015 року, випробування єдності Європейського союзу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Міграційна політика країн Середземномор'я: практичний аспект.

Тема 5. Міграційний процес в Середземномор'ї у контексті європейської безпеки

Визначення поняття «безпека» в контексті міграційного процесу. Визначення «національна безпека» в контексті міграційного процесу. Три рівні безпеки в державах-донорах та державах-реципієнтах мігрантів. Поняття «особиста безпека» і заходи її забезпечення. Нелегальна міграція як загроза національній безпеці. Неконтрольована міграція як загроза міжнародній безпеці. Боротьба з нелегальною міграцією, порушення «особистої безпеки», захист прав біженців та прав людини в міжнародному праві.

Тема 6. Середземномор'я як шлях для мігрантів в ЄС

Основні коридори: Західносередземноморський, Східносередземноморський, Центральносередземноморський та Балканський. Характеристика даних шляхів. Міграційна політика країн походження, транзиту та прибуття. Угода між ЄС та Туреччиною для зменшення потоку мігрантів в ЄС. Ефективність Угоди для обох сторін.

Тема 7. Міграційна політика Італії, Іспанії та Греції.

Середземноморські країни, як «ворота» до Європи. Політика Іспанії, Італії та Греції як реципієнтів міграції та транзитерів. Вплив міграційної кризи на політику країн. Міграційні проблеми та дискусія в суспільствах країн, активізація правих та їх вплив на міграційну політику. Захист прав людини та боротьба з нелегальною міграцією. Діяльність FRONTEX. Рятувальні операції на морі.

Тема 8. Середземноморські країни еміграції: основна характеристика.

Еволюція міграційної політики африканських країн Середземномор'я. Основні причини еміграції населення країн регіону. Марокко як країна еміграції, основні напрямки, особливості національної політики, міжнародні угоди, значення. Особливості міграційної політики Єгипту. «Арабська весна» і збільшення потоку мігрантів до Європи. Військові конфлікти та еміграція з країн Середземномор'я.

Тема 9. Міграційна політика Балканських країн

Країни регіону Західні Балкани (Хорватія, Боснія і Герцеговина, Чорногорія, Албанія) як країни еміграції. Перетворення в країни транзиту для нелегальної міграції в Середземномор'ї. Особливості національних політик країн регіону. Вплив ЄС на формування міграційної політики. Криза 2015 року та політика західнобалканських держав.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Л	пр	Лаб	ср			Л	п/с	лаб
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади дослідження міграційного процесу у Середземномор'ї.										
Тема 1. Теоретичні підходи до проблем міграції.	10	2	2		6					
Тема 2. Правові та нормативні основи регулювання процесу міграції.	10	2			8					
Тема 3. Сучасна міграція в Середземномор'ї: типи та причини. Європейський напрямок.	12	2	2		8					
Тема 4. Формування спільної міграційної політики Європейського Союзу.	10	2			8					
Разом за змістовим модулем 1	42	8	4		30					

Змістовий модуль 2. Міграційна політика країн Середземномор'я: практичний аспект.										
Тема 5. Міграційний процес в Середземномор'ї у контексті європейської безпеки	10	2	2		6					
Тема 6. Середземномор'я як шлях для мігрантів в ЄС	10	2	2		6					
Тема 7. Міграційна політика Італії, Іспанії та Греції.	8		2		6					
Тема 8. Середземноморські країни еміграції: основна характеристика.	10	2	2		6					
Тема 9. Міграційна політика Балканських країн / Підсумкове заняття	10	2	2		6					
Разом за змістовим модулем 2	48	8	10		30					
Усього годин	90	16	14		60					

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття – не передбачено

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні підходи до проблем міграції 1. Підходи реалізму та неореалізму до проблем міграції: безпековий вимір 2. Роль міжнародних організацій у вирішенні проблем міграції: ліберальний підхід	2
2	Тема 2. Сучасна міграція в Середземномор'ї: типи та причини. Європейський напрям. 1. Основні типи міграції в Середземномор'ї 2. Політика ЄС в контексті боротьби з нелегальною міграцією в регіоні.	2
3	Тема 3. Міграційний процес в Середземномор'ї у контексті європейської безпеки 1. Співробітництво між ЄС та країнами Середземномор'я у боротьбі з нелегальною міграцією. 2. Вплив COVID-19 на міграційний процес в Середземномор'ї	2
4	Тема 4. Середземномор'я як шлях для мігрантів в ЄС 1. Особливості основних маршрутів міграції в регіоні	2

	2. Вплив міграційної кризи на політику ЄС.	
5	Тема 5. Міграційна політика Італії, Іспанії та Греції. 1. Італія, Іспанія та Греція як країни транзитери. 2. Гуманітарний аспект міграційної політики. 3. Вплив міграційного процесу на внутрішню політику держав: активізація правих та популізм.	2
6	Тема 6. Середземноморські країни еміграції: основна характеристика. 1. Еволюція міграційної політики африканських країн. 2. Вплив «Арабської весни» на міграційний процес в Середземномор'ї	2
7	Тема 7. Міграційна політика Балканських країн 1. Трансформація країн РЗБ з донорів міграції в країни транзитера. 2. Міграційна криза 2015 року і політика західнобалканських країн	2
	Разом	14

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/індивідуальних завдань (рефератів)	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні підходи до проблем міграції. 1. Підходи школи неореалізму до проблем міграції 2. Підходи школи неолібералізму до проблем міграції 3. Імплементатії мультикультуралізму в Європі на сучасному етапі	6
2	Тема 2. Правові та нормативні основи регулювання процесу міграції. 1. Захист прав мігрантів-робітників. Політика країн Середземномор'я. 2. Захист прав біженців. Політика країн Середземномор'я. 3. Боротьба з нелегальною міграцією у країнах Середземномор'я	8
3	Тема 3. Сучасна міграція в Середземномор'ї: типи та причини. Європейський напрямок. 1. Особливості трудової міграції в Середземномор'ї. 2. Структура міграції в Середземномор'ї.	8
4	Тема 4. Формування спільної міграційної політики Європейського Союзу. 1. Особливості міграційної політики в період становлення ЄЕС 2. Початок формування спільної міграційної політики Європейського Союзу. 3. Міграційна політика Європейського Союзу після 2015 року.	8

5	Тема 5. Міграційний процес в Середземномор'ї у контексті європейської безпеки 1. Концепт «безпека»: сучасні підходи до визначення. 2. Особиста безпека біженців в контексті боротьби з нелегальною міграцією. 3. Чи успішний мультикультуралізм в Європі?	6
6	Тема 6. Середземномор'я як шлях для мігрантів в ЄС 1. Особливості Західносередземноморського шляху. 2. Особливості Східносередземноморського шляху. 3. Особливості Центральносередземноморського шляху.	6
7	Тема 7. Міграційна політика Італії, Іспанії та Греції. 1. Особливості національної міграційної політики Італії 2. Особливості національної міграційної політики Іспанії 3. Особливості національної міграційної політики Греції	6
8	Тема 8. Середземноморські країни еміграції: основна характеристика. 1. Формування історичних зв'язків між країнами-реципієнтами та країнами-донорами міграції 2. Основні етапи розвитку еміграційної політики Марокко. 3. Основні етапи розвитку еміграційної політики Єгипту. 4. Трансформація Італії з країни еміграції в транзитну країну: основні причини та наслідки.	6
9	Тема 9. Міграційна політика Балканських країн 1. Відносини Албанії з сусідніми країнами: проблема міграції. 2. Міграційна політика Сербії після 2015 року.	6
	<i>Один реферат із вищевказаного переліку обирається студентом на початку семестру та надсилається викладачу за місяць до закінчення курсу.</i> <i>Обсяг реферату: 15 сторінок.</i> <i>Характеристика змісту:</i> за змістом навчальної дисципліни. <i>Вимоги до виконання та оцінювання:</i> основна мета роботи – глибоке вивчення важливих теоретичних або прикладних питань дисципліни за допомогою підготовки реферату (дослідження). Вельми важливим є формування таких умінь і навичок студента: самостійно формулювати проблему, визначати мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження; здійснювати пошук і відбір різноманітної інформації; обробляти та аналізувати інформацію; логічно і послідовно викладати результати аналізу, робити аргументовані висновки; правильно оформлювати науково-довідковий матеріал; публічно захищати виконану роботу. Робота має бути написана студентом на рівні, відповідному сучасному стану розвитку комплексу наук, які вивчають міжнародні	

	відносини. Тему роботи треба розкрити в контексті сучасних наукових концепцій, обґрунтовано і доречно використовувати основні наукові терміни. Вельми важливо висвітлювати об'єктивні з наукового погляду положення, застосовувати для унаочнення і підтвердження теоретичних положень реальні приклади, достовірну статистичну інформацію. Думки вітчизняних і зарубіжних авторів, їхні загальнотеоретичні і методологічні підходи необхідно проаналізувати та систематизувати. Мінімальний обсяг використаних джерел – 15, при цьому матеріали, вилучені з Інтернету, можуть складати не більше третини номерів у списку джерел; більшість джерел повинні складати оприлюднені документи, статті та монографії. Для оформлення виносів у тексті й прикінцевого «Списку посилань» використовується стиль APA.	
	Разом	60
В якості самостійної роботи здобувач може пройти професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту, отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю. Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача):		
Назва освітньої платформи, назва онлайн курсу, короткий опис, посилання ¹	Компетентності та результати навчання, що формуються	Кількість годин
Edera Європейський механізм захисту прав людини (Цей курс має на меті ознайомити вас з темою захисту прав людини через призму основних положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (Конвенції) та практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Він буде цікавим та корисним для кожного, адже отримані знання ви зможете застосувати не лише у професійній правничій сфері, а й у повсякденному житті.). https://study.edera.com/uk/courses/course/5150	ІК; РН3; РН7; РН13	60

¹ Здобувач може самостійно обрати ресурси, які будуть відповідати навчальній дисципліні. Для зарахування в якості періодичного, поточного або фрагмента підсумкового контролю здобувач має подати документ, що підтверджує неформальну освіту, програму, зробити опис компетентностей та результатів навчання, сформованих під час неформальної освіти. Викладач залишає за собою право перевірити сформованість перелічених компетентностей та результатів навчання.

LSE: Public Policy Analysis https://www.edx.org/executive-education/the-london-school-of-economics-and-political-science-public-policy-analysis		
---	--	--

9. Методи навчання

Словесні: лекції (проблемні, лекції-візуалізації, лекції з аналізом конкретних ситуацій та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, обговорення проблемних ситуацій.

Наочні: у тому числі мультимедійні презентації, демонстрація, метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень.

Практичні: рольові ігри; виконання індивідуальних завдань (підготовка та публічний захист рефератів).

10. Форми контролю та методи оцінювання

Методи поточного\періодичного контролю: усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань (рефератів), захист результатів індивідуальних завдань (рефератів).

Підсумковий контроль. Залік.

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
Здобувач освіти		
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі

Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки	правильно вирішив більшість завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Складнощі виникають під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для підсумкового контролю (підсумкове заняття)

1. Визначення регіону «Середземномор'я»: основні підходи.
2. Визначення терміну «Міграційний процес».
3. Підхід представників неореалістичної парадигми до аналізу міграційного процесу.
4. Підхід представників неоліберальної течії до аналізу міграційного процесу.
5. Класифікація міжнародної міграції: основні варіації.

6. Сучасні підходи до визначення терміну «безпека».
7. Процес міграції як сучасна загроза національній безпеці країн Середземномор'я.
8. Проблема нелегальної міграції в Середземномор'ї та загроза особистій безпеці біженців.
9. Неконтрольовані міграційні процеси в Середземномор'ї як загроза безпеці країн-членів ЄС.
10. Особливості міграційної політики країн ЄЕС.
11. Початок формування спільної міграційної політики після Маастрихтської угоди.
12. Основні угоди ЄС, які регламентують міграційну політику.
13. Діяльність FRONTEX та боротьба з нелегальною міграцією у Середземномор'ї
14. Взаємодія Європейського Союзу з країнами Середземноморського партнерства у міграційній сфері.
15. Нелегальна міграція в Середземномор'ї та заходи Європейського Союзу з контролю кордонів.
16. Міграційна політика Сербії під час кризи 2015 року.
17. Основні етапи розвитку міграційного процесу в Середземномор'ї.
18. Значення іммігрантів для повоєнного відновлення Західної Європи.
19. Підходи країн ЄС до включення мігрантів в європейське суспільство.
20. Угода між ЄС та Туреччиною у сфері регулювання міграційного процесу у Середземномор'ї.
21. Міграційна політика Італії в Середземномор'ї.
22. Міграційна політика Іспанії в Середземномор'ї.
23. Міграційна політика Греції в Середземномор'ї.
24. Підходи Франції та Німеччини до урегулювання міграційної кризи.
25. Двосторонні угоди в сфері регулювання міграційного процесу у Середземномор'ї.
26. Східносередземноморський шлях міграції: основні проблеми та шляхи їх вирішення.
27. Західносередземноморський шлях міграції: основні проблеми та шляхи їх вирішення.
28. Центральносередземноморський шлях міграції: основні проблеми та шляхи їх вирішення.
29. Балканський шлях міграції: основні проблеми та шляхи їх вирішення.
30. Міграційна політика Марокко: історія, еволюція, основні проблеми.
31. Міграційна політика Алжиру: історія, еволюція, основні проблеми.
32. Міграційна політика Єгипту: історія, еволюція, основні проблеми.
33. Міграційна політика Лівії: історія, еволюція, основні проблеми.
34. Міграційна політика країн Середземномор'я в період COVID-19.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний/періодичний контроль			Сума балів
Змістовий модуль 1 (поточний контроль на лекціях та семінари)	Змістовий модуль 2 (поточний контроль на лекціях та семінари)	Індивідуальне самостійне завдання ² / Професійний курс, тренінг, професійне стажування, онлайн-курс, громадянська освіта (2	

² Здобувач обирає виконання індивідуального самостійного завдання **або** проходження професійного курсу/тренінгу, професійного стажування, онлайн-курсу, громадянської освіти.

									ЄКТС, 60 годин)	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	45	100
6	6	6	6	6	6	6	6	7		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Майстренко Ю. І. *Силабус навчальної дисципліни «Міграційний процес в Середземномор'ї»*. Одеса: ОНУ, 2025.
2. Міграційний процес в Середземномор'ї. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 291«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» / Ю.І. Майстренко, А.В. Грабіна. Одеса : Астропринт, 2023. – 38 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Костенко В.О. Актуальні проблеми міграційної політики та підходи до їх вирішення на прикладі Європейського Союзу. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип.54. С. 106-114.
2. Малиновська О.А. Міграційна політика Європейського Союзу: виклики та уроки для України. К.: НІСД, 2018. 35 с.
3. Малиновська О.А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. К.: НІСД, 2018. 472 с.
4. Малиновська О. Міграція та безпека: до питання взаємозв'язку та взаємовпливу. *Міжнародний науковий вісник : зб. наук. праць. Спецвипуск*. 2021. Вип. 1-2. С. 42-52.
5. Ровенчак О., Яворський М. Міжнародна міграція як виклик безпеці: особистісний, національний та глобальний виміри. *Політичний менеджмент*. 2013. №1-2. С.212-226.
6. Alcidì C. Labour supply, education and migration in South Mediterranean countries: Policy Challenges and options. *EMNES Policy Paper*. 2019. No 011. 17 p.
7. Giuliani J.D. The Challenge of illegal Immigration in the Mediterranean. *European issues*. 2015. No. 352. 5 p.
8. Koinova M., Tsourapas G. How do countries of origin engage migrants and diasporas? Multiple actors and comparative perspectives. *International Political Science Review*. 2018. Vol. 39 (3). P.311-321.

9. Pace R. Migration in the Central Mediterranean. *Jean Monnet Occasional Papers*. No 2. 2013. 23p.
10. Pakulski J., Markowski S. Globalisation, immigration and multiculturalism - the European and Australian experiences. *Journal of Sociology*. 2014. Vol. 50 (1). P. 3-9.
11. Tataru G.F. Migration - an Overview on Terminology, Causes and Effects. *Logos Universality Mentality Education Novelty: Low*. 2019. Vol. 7, Issue 2. C.10-29

Додаткова

1. Baubock R. Mare nostrum: the political ethics of migration in the Mediterranean. *Comparative Migration Studies*. 2019. 15 p.
2. Cantat C. The Rise and Fall of Migration Solidarity in Belgrade. 2020, September. URL: <https://www.researchgate.net/publication/344427889> (дата звернення: 02.03.2022).
3. Bobic M.V. International migration in Serbia: Facts and policies. *Sociologija*. 2013. №2. P. 209-228.
4. Natter K. Rethinking immigration policy theory beyond “Western liberal democracies”. *Comparative Migration Studies*. 2018. <https://link.springer.com/article/10.1186/s40878-018-0071-9> (дата звернення: 07.05.2022).
5. Grech O., Wohlfeld M. Managing Migration in the Mediterranean: Is the EU Failing to Balance Security, Human Security, and Human Rights? *OSCE Yearbook*, 2015. P. 309-326.
6. Greenhill M.K. The Weaponisation of Migration. *Why Migration, Finance and Trade are the Geo-Economic Battlegrounds of the Future* / ed. by Leonard M. European Council on Foreign Relations, 2016. P.76-82.
7. Wolff S. Migration and refugee Governance in the Mediterranean: Europe and International Organizations at a Crossroads. *Instituto Affari Internazionali*, 2015. 24 p.
8. Missing Migrants in the Mediterranean: Addressing the Humanitarian Crisis. *Summary report*. International Organization for Migration, 2016. 14 p.
9. Thibaut J. The Impact of EU Migration Policy in the Southern and Eastern Mediterranean. *International Institute for Democracy and Electoral Assistance*, 2010. 18 p.
10. Martin S. The legal and normative framework of international migration. *Institute for the Study of International Migration*, 2005. 42 p.
11. Ceccorulli M., Fassi E. Lucarelli S. The EU Migration System of Governance. 2021. 39 p.
12. Hamersak M., Stojic-Mitrovic M., Hess S. The Forging of the Balkan Route Contextualizing the Border Regime in the EU Periphery. *Movements*. Vol. 5. Issue 1. 2020. P. 9-29

15. Електронні інформаційні ресурси

1. European Union. https://european-union.europa.eu/index_en
2. FRONTEX. <https://frontex.europa.eu/>
3. International Organization for Migration. <https://www.iom.int/>
4. United Nations Network on Migration. <https://migrationnetwork.un.org/>
5. Global Migration Data Portal. <https://gmdac.iom.int/>